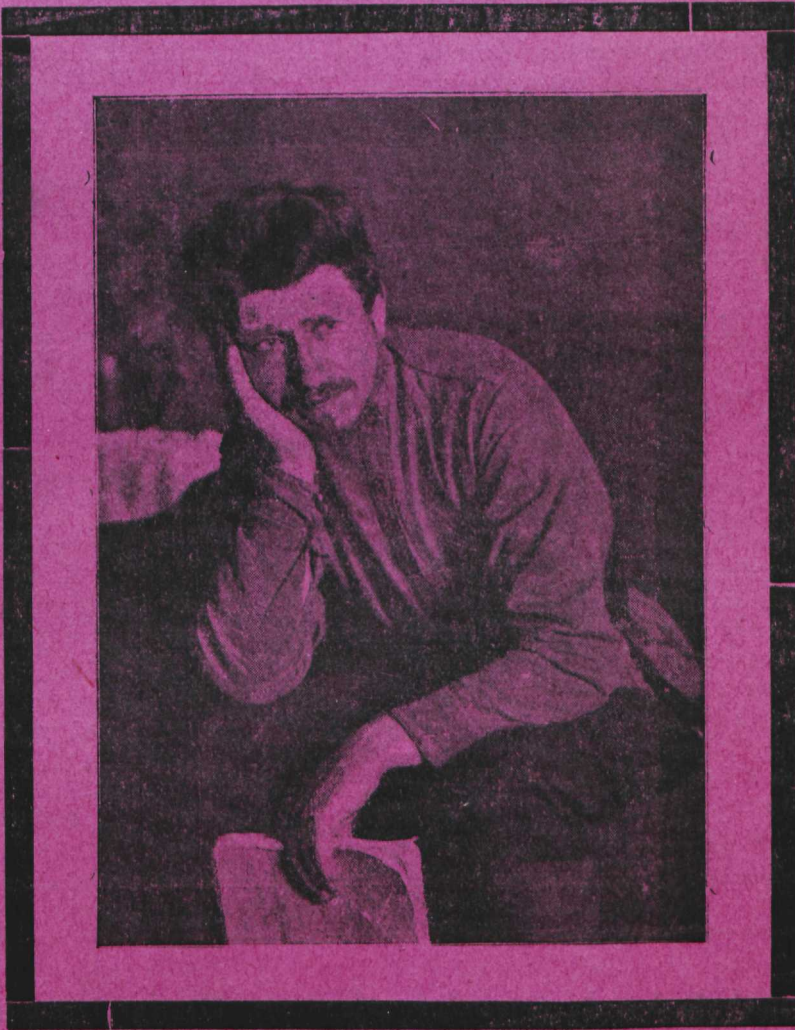

PE 12061

Klassiwõitlus

PEK

W. Klein — Wäike Walter — K. Roobas

1. mai Walge-Eesti wangimajades

Nagu teada, on walges Eestis türmid kuhjaga töölisi täis. Wäljas prassisid sel töölisepühal timukad, kaitseliitlased ja timukate organiseerijad sotsid töörahwa üle hirwitades. Lein ja nutt kõstab tööliseperekonast. Kodanlus, sotside abiga, tegi kõik, et 1. mai Eesti pinnal oleks „rahupäew“ — töörahwa surnukehade otsas ja wõllaste all. Täna 1. mail ei saanud Eesti proletariaat just sotside armust uulitsale minna koondama ridu kodanluse wastu punaste lippude all. Ta pidi, käsi rusikas, wai kides wanduma kõik teha, et kurnajate korda peatselt kukutada.

Wangimajadesgi seadsid timukasulased ähwardused seinale: kes julgeb laulda wõi „korda rikkuda“, seda karistatakse üheks kuuks igasuguste „õiguste“ kitsendamisega. Wõetakse wõimalus omastega kokku saada, wäljast toitu wastu wõtta, poest tellida, kirju kirjutada, lehti lugeda jne jne. Kõigest hoolimata ei lasknud klassiteadlikud töölised end hirmutada, laulsid rewolutsioonilisi laule ja kui wõimalik, pidasid referaadi maipüha kohta. Rahwast kogus salkades wangide laulu kuulama, mis läbi wõrede uulitsale tungis. See wangide rewolutsiooniline laul oli sel aastal ainus märk Tallinna walgete werekoerte lääges lehkamises, et töörahwas ikka elab — ka kõige ohhramail hirmupäiwil. Politseinikud olid wintpüssidega platsis küll wangimajasid kaitsmas, küll rahwast kogumast takistamas. Türmid olid nuhkidest piiratud.

Ähwardus wiidi täide ja nüüd on wangid kuni 1. juunini s. a. „õigusteta“.

1. maiks lasti maha sm Welt; laskmine sündis 27. aprillil s. a.

Rewolutsioonilist waimu ei häwita aga üksigi terror. Töörahwas wõidab kõigest hoolimata.

—0—

Toimetusele saadetud kiri „KLASSIWÕITLUSELE“

Terwitame walge Eesti „wabariigi“ türmidest ja soowime jõudu ning terawat rewolutsioonilist sulge, mis kõik walgete timukate teod kinni naelutaks ja walge ette tooks.

„Klassiwõitluse“ jõud ja tahte ei ole mitte asjata siis, kui ta suudab töötawaid hulke enamlasteks-leeninistideks kaswatada ja neisse seda waimu istutada, et kurnajate wõimu ei kukuta keegi muu kui töörahwas ise sõjariistad käes. Ta on oma ülesande kõrgusel, kui ta südiste wõitleb igasuguste kurnajate sabarakkude wastu, kes kahe käega katsuwad töörahwale ainult kahju teha.

„Klassiwõitlus“ on wankumata püsinud kindlal klassiwõitluse alusel leninismi waimus, püsigu ta neil seisukohtadel edasi!

ELAGU „KLASSIWÕITLUS“!

ELAGU LENINISM!

Tallinn. Wangimajas
10. mail 1925. a.

Politikawangid

Seltsimehed, kes 1. detsembri sõjariistus ülestõusul kuulusid wõitlussalkadesse, mis saadeti 10. polgu ja tankidekomando kasarmutesse, palutakse kas suusõnal ehk kirjalikult jutustada pealetungimise ja kogu wõitluse käigu üle, niisama ka märgatud wigade ja eksituste kohta, — kas Eestimaa Kommunistilise Partei esitusele Leningradis (Komissaarowskaja nr 11, krt 18) ehk Eestis — põrandaalustele parteitegelastele.

WKP XIV üleliiduline konverents

Käesolewa silmapilgu iseäraldus Nõukogude-Liidu elus seisab ta majanduslike elu kiires arenemises. Partei konverents rõhutas seda proletariaadile nii tähtsat asjaolu oma esimesel koosolekul ja kogu konverentsi töö läks selle arenemisekäigu tähe all. Arusaadaw, et keegi ei sattunud selle tõttu ülespuhutud, optimismusesse waid, nõukogudewõimu tegelased kui ka parteikonverents tundsid, missuguse wastutuse see kommunistlike partei, kui ainukese sotsialistlike ühiskonna ülesehitamise tegeliku juhi peale paneb.

Konverentsil arutusel olewaid küsimusi wõib kokkuwõttes kolme osasse jaotada: 1) partei organisatsioonilised küsimused, 2) rahwamajanduse arenemise wäljawaated ja 3) rahwuswahelise seisukorra hindamine.

Kesk küsimuseks, millele käesolewal ajal kõige suuremat tähelepanekut pööratakse, mis põhiküsimuseks on sotsialistlikes ülesehitamisetöös, on töötamine külas ja põllumajanduse tõstmine. Selle küsimuse õigest otsustamisest ja talurahwalikumise õigetesse roobastesse juhtimisest oleneb nõukogudewõimu edaspidine arenemine ja sotsialistlike ühiskonna aluspõhja kindlustamine.

Partei ülesanne on liikumist, mis määratu suure Nõukogude-Liidu laiades kihtides maad wõtab, niisugusele teele juhtida, mis töölised ja talurahwa ühisele koostöötamisele wiib — kommunistlike ühiskonna loomiseks. Sm Molotowi kõne partei organisatsiooniliste küsimuste üle oli sellele küsimusele pühendatud. Partei siia maale tegewus seisib peaausjalikult just riiklike tööstuse seisukorra parandamises, selle paremale järjele aitamises ja töowiljakuse tõstmises. Sellel alal on suuri tagajärgi kätte saadud. Metallitööstuse kui pea tööstuseala juures, peatame allpool, siin tähendame, et nõukogudewõim on suurtööstuses peremeheks saanud ja tunneb end rahwamajanduse komandopostidel kindlaste jalul seiswat.

Kuid konverents ei rahuldanud ennast sellega. Wõttes terawa arwustuse alla senist tööd, märkis konwe-

rents ühtlasi tulewase töökawana alaid, mille peale partei erilist tähelepanekut peab pöörama ja mille eest erilist hoolt kandma. Parteilise töö peajuhtsõnaks jääb nõukogude tegewuse elustamine. Missugune tähendus on sellel juhtsõnal? Lenin tähendas juba 1921. aastal, et kommunistlike partei peab nõukogude töösse tõmbama ka parteituid. — Iga kõõgitüdruk peab õppima walitsema. — Tarwis on läbi wiia parteitute järelewaatus parteiliste üle nõukogudes. Seda põhimõtet on partei püüdnud järjekindlalt läbi wiia, kuid käesolewal ajal, üldise majanduslike tõusu ajajärgul, omandas see iseäralise tähtsuse. Parteitute tööliste ja talurahwa tõmbamine nõukogude tegewusesse, kooperatiiwidesse, ametiühisustesse, wabrikukomiteedesse — uute jõudude tööle rakendamine laialiste tööliste ja talurahwa kihtide seast, niisugune on ülesanne, mis parteil täita nõukogude elustamise alal. Kewadistel nõukogude ümberwalimistel waliti linnaões kuni 50% parteituid, maal aga üle kuuekümne protsendi uutesse nõukogudesse.

Teiseks peajuhtsõnaks jääb parteil parteitöö tõstmine maal. Uus külaelu tõus, talupoegade ostujõu kaswamine ja selle tagajärjel talupoja tung põllumajandust parandada, kuid ühtlasi ka poliitilisest elust osa wõtta, paneb parteile maal uued ülesanded ette. Partei organisatsioonid on siia maani selle ülesandega halwaste korda saanud. Suur osa küla kommunistisi wäänab partei keskkoha otsused omapäraselt ümber ja selle asemel, et sidet luua tööliste ja talurahwa wahel, et partei otsuseid talurahwale heast küijest arusaadawaks teha, wiivad nad talupoja tööliste ja partei wastu. Sellele tuleb kõige kiiremalt lõpp teha ja partei juhtimine maal tarwilisele kõrgusele tõsta. Kõigi niisuguste praktiliste ülesannete kohta maal, proletariaadidiktatuura kindlustamiseks, andis konverents asjalikka näpunäiteid.

Iseäralise tähelepanemisega kuulati liidu rahwakomissaaride-nõukogu esi-

mehe sm Rõkowi ettekannet ühistegewusest. Selles ettekandes puudutati peajasjalikult neid tingimisi liidu majanduslises ja poliitilises arenemises, mis eraldawad praegust ajajärku eelmistest uue majanduspoliitika aastatest.

Mis on nende eraldawate tingimiste peatundemärgid?

Põllumajanduse kiire tõus, mis kawaahetuse ikka kiiremale ringkäigule ja talurahwa majanduse laiendamisele wiib. Talupoeg Nõukogude-Liidus kogub raha. Ta ostujõud kaswab ja see on otsekoheseks põhjuseks, miks kogu rahwamajanduse ülesehitamine siin, waatamata tööstuse tehnilise mahajäämise ja kapitali wähesuse peale, imestama panewa kiirusega edasi tungib. Talupoeg püiab kätte wõidetud wabadusi kasutades oma seisukorda parandada. Talupojas ärkab teus poliitilise elust osa wõtta. Kas peab nõukogudewalitsus takistama seda talurahwa eneseawaldust? Ei; nõukogudewalitsus, kommunistlise partei juhtimisel, peab ainult seda talurahwa aktiivsust õigestesse organisatsioonilistesse roobastesse oskama wiia. Missugused on need organisatsioonilised wormid? Tarwitajate- ja walmistusühisused, kreditiühisused, kuhu waja liikmeks tõmmata laialised talurahwakihid, proletaarlased jne. Lenin kirjutas omas kuulsas artiklis „Ühistegewusest“, et töörahwas läheb Nõukogude-Liidus sotsialismusele ühistegewuse kaudu.

Wenemaa ja teised nõukoguriigid on määratu suure talurahaenamusega. Rahwuswaheline kodanlus on alati oma wiimase lootuse Wene talurahwa peale pannud, kes wihatud kommunistlise riigi kukutawat. Ka nüüd, kus küla elama hakkab, kus talupoeg tunneb, mis tähendas wabanemine tsaari piitsa alt, kõneldakse maal uue kodanluse kaswamisest, et maa mitmemiljoniline jõukas talurahwakiht poliitiliselt tugewaks kaswab ja nõukogudewõimu ära neelab.

Kas niisuguseks kartuseks on mingit põhjust? Mitte mingisugust. Muidugi on talurahwaliikumisega raskusi, kuid millal on kommunistid ühegi raskuse eest tagasi kohkunud. Kartuseks ei ole põhjust sellepärast, et nõukogudewalit-

suse käes on suurtööstuse elusooned, mis juba niiwõrd on kosunud, et wõimalik on rahwamajanduse ringwoolu ilma suuremate raskusteta juhtida. Teiseks, nõukogudewalitsuse käes on raha-asjandus, pankade tegewuse juhtimine ja lõpuks poliitiline wõim — proletariaadidiktatuur. Talurahwas tahab eraomandust koguda, nõukogudewõim lubab seda, sest et riikline majandus tugewam on üksikutest omanikkudest.

Milleks on waja maal eraomanduse tekkimist lubada? Kas see ei ole kapitalismusele tagasimineku ja „kulaku“ toetamine? Sotsid seletawad seda nii, kuigi nad rõõmustama ja nõukogudewalitsust selle eest kiitma peaks. Kommunistiline partei ei ole kunagi õpetanud, et sotsialismust saab wägisi kuhugi istutada. Tarwis on luua tingimised, kus sotsialismust wõib maksa panna. Need tingimised on proletariaadidiktatuuramaal, kus töörahwa poliitilise wõimu kaitse all, kelle käes on majanduslised ja poliitilised asutused, uue ühiskonna korra ülesehitamisele astutakse.

Selles üldises majanduslises ülesehitamises on ühistegewusel suur tähtsus. Talupoeg tõmmatakse ühistegelisesse liikumisesse. Tarwitajateühisused muudetakse keskohtadeks, kus talurahwas oma mitmesugused nõuded rahuldada wõib. Ta tõmmatakse ise kooperatiivi, talle antakse wõimalus oma soowide ja tahtmiste järele ühistegelise asutuse tööd seada; walmistusühisused — need on maal talurahwa asutused, kust ta abi saab ja kuhu ta oma põllusaadusi müüb. Kui kreditiühisuse ettewõttel maal traktor töötama hakkab, siis kaowad warsti iga üksiku maalapi põllupeenrad ja künftakse ühiselt. Seda ei sunni tegema kommunistid, waid elu ise paneb talurahwale need nõudmised ette. Niiviisi põldu harides saab suuremat saaki, paremat kasu, nii õpib ka talupoeg sotsialistlist majapidamist tundma — kui kasutoowat majapidamist.

Küla majanduslise elu tõus ja põllumajanduse tulewiku arenemise wäljawaated sotsialistlise rahwamajanduse seisukohast on juhtsõna põhjuseks, miks „silmad küla poole“ iseärants laialist poolehoidu leiab. —

Sm Dshershinski ettekanne oli pühen-
datud metallitööstusele, kui sotsialist-
lise majanduse selgroole. Metallitöös-
tuse seisukorra kohta on juba „Klassi-
wõitluses“ ülewaated ilmunud. Siin
wõiks veel tähendada, et metallitöös-
tust kogu Nõukogude-Liidu majanduse
tõusu baromeetriks wõib nimetada.
Näituseks tuli metallitööstuse walmis-
tusprogrammi 1924/1925. a. tõsta kaks
korda, sest esialgne programm oli liialt
wäike kõigi nõudmiste rahuldamiseks.
Kuid 1. aprilliks s. a. oli toore-metalli
programmilisest produktsioonist müüdud
98% — peaaegu kõik, masinaehituse
alal 80% ja põllutööriistade walmistuse
alal 56%.

See näitab, et Nõukogude-Liidu töös-
tuse programm ei ole mitte unistus,
nagu pankrotti jäänud kodanlus ja
Tshernowi taolised sotsialistid sele-
tawad. Nõiaring, milles Nõukogude-
Liidu tööstus keerlewat, on siin nõu-
kogudemaal lihtne ülespoole minemise
ring. Poole aasta jooksul käesolewal
majanduseaastal täidetakse aastasest
metallitööstuse programmist 99%. Nõu-
kogudewalitsusel oleks rääkimata suurte
raskustega wõidelda tulnud, kui metalli-
tööstus ei oleks jõudnud nii hästi turu
kui ka riikliste asutuste nõudmisi rahul-
dada. Kuid praegune metallitööstuse
arenemise kiirus teeb need raskused
mitu korda kergemaks. Huwitaw on
märkida toore-raua tööstuse arenemist.
Dooni basseinis oli 1. oktoobriks 1924. a.
8 sulatisahju, 1. oktoobriks 1925. a.
lastakse käima veel 13, nendest juba
mitu käima lastud. Uuralis oli 1. okt.
1924. a. 14 sulatisahju, 1. okt. 1925. a.
on neid juba 20.

Kes tarwitawad metallitööstuse saa-
dusi? 1924/1925. majanduseaastal on
järgmised tarwitajad (arwud kuld-
rublades):

1. Riigiasutused	119 553	tuh. rubla eest
2. Tööstus	130 865	" " "
3. Kommunaalmajapid.	23 764	" " "
4. Sisemine turg	192 665	" " "

466 847 tuh. rubla eest

Siin on näha, et riiklise metalli-
tööstuse suurem tarvitaja on sisemine
turg ehk lai talurahwaturg. Ettekuulu-
tused sellest, et riikline metallitööstus

walmistab ainult riigitellimiste peale,
on samuti tühi ettekuulutus olnud kui
kõik teisedgi, mis seletasid, et nõu-
kogude tööstus „arenemiswõimetu“ ja
tarwitajaid ei leia.

Muidugi ei taha keegi ütelda, et
liidu metallitööstusel raskusi enam ees
ei olegi. Ümberpöördult, raskuseid on
palju. Tõusew üldine majandusline are-
nemine paneb suured nõudmised me-
tallitööstusele ette. Riigikaitse organi-
seerimine, wabriku kulunud sisseseadete
uuendamine, eduka elektrifikatsiooni
läbiwiimine üleliidulises ulatuses, oleneb
metallitööstuse elujõulikkusest. Seda
elujõulikkust peab nõukogude majandus
ise enesele andma. Mida jõukamaks
sajamiljoniline talurahwakiht muutub,
seda suuremat jõudu ammutab tööstus
maalt ja annab omalt poolt maale.
Selles ongi töörahwa jõuallikas — was-
tastikune toetus.

Missuguse tegewuskawa märkis par-
tei konwerents metallitööstuse arene-
miseks? Kolme aasta jooksul peab
tööstus kaswama 80% wõrra. See on
iseenesest wäga wäike nõudmine, kuna
käesolewa aasta jooksul walmistuspro-
gramm 82% kaswas. Muidugi täide-
takse see programm juba warem.
Wäikest programmi sundis üles seadma
see asjaolu, et wabriku sisseseaded on
kulunud ja suur osa jõudu tuleb uute,
paremate sisseseadetega wabrikute ehi-
tamise peale panna. Uue nõudmisena
seati üles Uuralis ja Dooni basseinis
asuda ajakohaste wabrikute ehitamisele.
Plaanide kokkuseadmisele on juba asu-
tud ja lähematel aastatel peab selle
tegelikule täitmisele asuma. Kui rasked
ka kõik need ülesanded täita ei ole,
kuid ühiste tööliste ja talurahwa jõudu-
dega wiime nad läbi.

Rahwuswahelise seisukorra hinda-
mine puudutas Kominterni laiendatud
koosolekul ettetoodud põhilauseid. Uut
oli rahwuswahelisesse seisukorda peale
laiendatud koosolekut tulnud „Hinden-
burg“. Hindenburgi walimine ei ole
mitte ainult peadtõstwa Saksa imperia-
lismuse meeleafaldus, waid ka uute,
weel suuremate wastuolude algus rah-
wuswahelises kodanuseleeris. Kapita-
lismuse püsiwalt jalulejäämine (stabi-
liseerumine), millest iseäranis sotsid

armastawad suuri sõnu teha, on unistus. Hindenburgid ja Chamberlainid ei ole selleks ilma sündinud, et rahulikult elada ja walitseda, waid et jagada ja walitseda.

Kommunistlise partei ülesanne praegusel ajal ei seisa mitte selles, et „igas olukorras, igal maal leida soodsaid tingi-

misi (kas kuulutuse läbi wõi?) ja luua üldisest olukorrast otsekohene rewolutsiooniline olukord — situatsioon“, waid selles, et walitsewas olukorras koguda omale liitlasi, kes walmis on wiimasesse otsustawasse woitlusesse astuma kapitaliga.

O. R.

MÄDAPAISED

Nagu isiklik keha, mis seespidi mädanewaid aineid täis, neid aeg-ajalt mädapaisetena ühes wõi teises kehas osas wälja ajab, nii sünnib see ka ühiskondlise organismusega kodanlises ilmas, mis kõduneb ja mädaneb. Demokraatline Eesti annab sellest wäga õpetlikka näitusi. Puudutame neist mõnda.

Kõige silmapaistwam mädapaise, mis seal hiljuti lahti lõi ja wäga wänget lehku sünnitas, oli kurikuulsa Harju panga pankrottijäämine. Harju pank oli Pätsi kamba kupusarw Eesti töölisteklassi keha küljes. Tekkis ta „demokraatia“ mesikuudel, kus Päts diktaatorit mängis ja — parunitega ning teiste landeswehrlastega kahasse tehes oma tulewikku kindlustada püüdis seks juhtumiseks, kui Eestis pind palawaks läheb. Selleks löödi Höppeneri pangakontoriga käpad kokku ja hakati „isamaa“ nimel rõõwima. Wiiks pikale seda rõõwtööd ligemalt kirjeldada; tähendame ainult niipalju, et omal ajal sotsjuudas Joh. Jans seda laastamist kõige armuheimatamalt paljastas, näidates, et Päts mitte ainult walitsusewoimu alasti kombel oma äride paisutamiseks ei tarwitanud, mitte ainult ilma igasuguste kapitalideta suurel wiisil saherdanud ja miljonisi rahwalt kui riigilt kokku ei ajanud; mitte ainult sõjawäele warustust muretsedes 5—600% puhastkasu ei teeninud („isamaalsusest“ muidugi!!), waid kõige selle juures kui isamaaandja awalikult landeswehrlastega ühist äri ajas. Ja kui Päts asja kohtusse andis, tõendas Jans oma süüdistust dokumentidega sedawõrd mõjuwalt, et kohus alamatel astmetel — Pätsi diktaatorilisest mõjust hoolimata

— Jansi õigeks mõistis, teiste sõnadega: Pätsi riigi- ja rahwarööwikuks ja isamaaandjaks, maradööriks ja spekulandiks tunnistas. Alles riigikohtus suutis Päts oma woimuga Jansile wähe-malt wormilisegi süüdistuse läbi wiia, mille eest talle — kuu aega aresti mõisteti! Sisuliselt ei suudetud Jansi süüdistustest midagi ümber lükata...

Harju pang oli Pätsi kambal üks mõjuwamatest pumpadest selles rõõwtöös. See pank tõi määratud kasu ta omanikkudele; ta oli Eesti (riigi) pangalt — peale kõige muu — umbes 200 miljonit odawaprotsendilist laenu saanud, mida jällegi wäga hea wahekasuga tarwitati. Kui pank kõige selle juures pankrotti jäi, siis pidid sel tõeste wäga isesugused põhjused olema. Ja olidgi. Sahkerdamine ja marodöörimine oli panga elu ja hing. Pank andis raha kõigi sellesihiliste ettewõtete peale, mida Pätsi kamp toime pani. Muuseas andis Harju pank raha neile warganägudele, kes omal ajal nälgiwast Wenemaa Nõukogude riigist salaja ja „awalikult“ — igasuguste rõõwlikonksudega töörahwa wara wälja wedasid ja siin igasugust musta äri ajasid. Harju pank andis suurte summade kaupa raha Pätsi kamba wabrikute ja muude äri-liste ettewõtete peale, mis hiljem üks-teise järele pankrotti läksid, sest tege-likult ei olnud neil ju mingit majanduslist alust, waid nende kaudu, nende sildi all ammutati pangast kümnete ja sadade miljonite wiisi raha wälja ja — löödi läbi.

Kõige selle tagajärjeks oli loomulikult — pankrott. Meie ei hakka siin pikemalt arutama selle prahwatuse taga-

järgi Eesti timukarligi majanduses — need on muidugi väga tuntavad: esiteks kõigutab see tugewaste väljamaa rahaliste ringkondade usaldust Eesti äriajamise vastu ja ajab wiimase weelgi raskemasse seisukorda kui ta siinamaani olnud; teiseks kaotab rahwas ise iga-suguse usalduse pankade vastu ja wõtab kõik oma hoivule pandud pennid sealt wälja, mis jällegi majanduse seisukorda märksalt halwab; kolmandaks paneb seesugune suure krediitasutuse kokkuwarisemine kahtlemata ka paljude teiste, temaga seotud äriliste ettevõtete alused kõikuma. Kõik see wapustab tugewaste ennegi lagunenud majandus-süsteemi. Kuid meile on kõige selle juures tähtis weel üks küsimus: Mis mõttel ajas Pätsi kamp oma panga äri selkombel kuristikku? See kamp seisab koos äärmiselt wilunud kaukarookijatest. Tuletame meele, et peale Pätsi enese üks esimese wiilü mängijatest Leningradis omal ajal kurikuulsaks saanud pangarookija — Madis Jaakson oli, kes siin Põhja krediitühisuses kõige keerulisema rookimise kursused läbi tegi ja paljudegi kokkuhoitud kopikad enese kerest läbi laskis. Et need spetsialistid panka — kui kõige kohasemat wereimemise aparati — korras hoida ei oleks osanud, seda on waewalt uskuda. Asja tuleb teisiti seletada: terve see kamp, Päts eesotsas, oli ja on kindel, et kogu see Eesti „iseseis-wus“ ikkagi üks üpris tuulene tants on, tänaseks ja homseks, ja et sellel pinnal mõtteta oleks midagi püsiwalt üles ehitada. See rööwikutekildkond elas ja elab juhtsõna järele: tarwita silmapilku! Wõta, mida wõtta saad! Kui homme weel jalul oleme, üks siis leia jälle uusi teesi. — Et nad oma pangast kauemine elasid, see ei ole tõeste nende teenus. Harju panga kokkuwarisemine ei ole siis ammuigi mitte ainult kohaliku tähtsusega mäpapaise, waid ta wäljendab peale kõige muu just seda põhitähtsusega asjaolu, et pangaomanikkude kildkonnal — ja see on Eesti poliitikas walitsew kildkond! — enesel täielikult puudub usk oma „isamaa“ homsesse päewasse. Ja see tõeasi on tööliklassile selle kokkuwarisemise, selle mädapaise lahti-

puhkemise juures lõpulkult kõige tähtsam.

* * *

Teine huwitaw mädanemise kesk-koht, mitte ainult üksiku paise, waid koguni awara ja kauahaisewa mäda-mülka näol, on Eesti kiriku elu. Selle issanda karjalauda sõnnid mõir-gawad ja kaewawad üksteist juba aastate wiisi ja mõtteta oleks lõpust rääkida, enne kui töörahwas selle karja laiali peksab.

Teatawaste on Baltimaade kirik üks kõige tagurisematest halli taewawõlwi all isegi selles üldises tagurlasteperes. Siin walitses paruni soolawitste poliitika, ja seda poliitikat kandis ka see osa pastoritest, kes orjatõust kaswanud. Kui iganes mõni pastorikandidaat wabamat waadet julges awaldada, siis oli selle tarwis laiäl Wenemaal nurgakesi küllalt, kuhu mehe wõis hallitama saata, ka siis kui tal „von“ nime ees seisis. Kirikus pidi tagurline waim jäädawalt 100 kraadi kange seisma. Ja seisisgi.

Suure oktoobri lainetus wapustas sellesgi tagurusetemplis tugewaste meeli, ja üldise „demokratiseerimise“ woolus ei wõinud pappidelegi arusaamataks jääda, et piitsaga enam jumalat orjama ei saa ajada, waid et ka siin küüned demokraatlise lambanaha alla tuleb paita. See tõi tüli tallu ja kiriku-päewadel pandi sarwed kokku. Sealt läks rüselemine awalikkuse ette, ajalehtedesse, kantslisse. Ja wiimaks otsaga kohtulaua ette. Algas tehti usu-dogmade alal, pärast kisuti isikliselt et tükid taga.

Ja kui karjased ees kiskusid, siis ei tarwitsenud karjalambad ja olnadgi maha jääda — niipalju kui neid kirik üleüldse weel huwitas. Sest aruhtihti leiab ajalehtist teateid, et kirikuorjused sellepärast pidamata jääwad et orjajaid ei ole. Wõi jälle et terve kihelkonna kohta ainult pool tosinat wanaeidekest kõstrile ja kellamehele kirikusse selt-siks tuleb. Kiskumised kogudustes on wiimastel aastatel Eestis harilikuks nähtuseks saanud, aga hiljutine „Mahtra sõda“ Tartu-Maarja kirikus lõõb senised kaugelt üle. Seal peeti 2000-lise sõja-

wäe wahel päris rusikalahingut nii et näod siniseks taoti ja riided puruks rebiti, juukseid sasiti ja küljeluid murti. Et see karjalauda nurk isegi ta enese elanikkude ninadele liiga kanget leitsakat küttis, näeb juba sellestgi, et hiljem, kui kirik, peale pikemat kinniseismist uueste jumalaorjamiseks awati, siis peale kõige muu tarwilikuks leiti isegi kiriku kellasi uueste jumalaweega „õnnistada“ — sõnniku hais pidi isegi torni, kellade juure olema tunginud.

Üks haru neist karjalauda pukslemistest keerleb Tallinna Toom-kiriku ümber, mis „mäletamata“ aegadest Saksa pappide ja piiskoppide käes tarwitada olnud, kus Eestimaa kepijunkrud alati oma maarõwimise tegudele jumalalt õnnistust saanud jne. Nüüd on Eesti oma papid, piiskop Kukk eesotsas, sellele raswasele suutäiele küüned sisse löönud ja rebiwad teda sakste käppade wahelt ära. Küll ähwardawad wiimased „rahwasteliidule“ kaebamisega, aga esiotsa on asi alles weel Eesti oma kohtus, ja siin juba leiawad tõusikud kirikukantslist ja kohtulauast ühise keele. Meie asi muidugi ei ole Saksa pappide huwisi kaitsta ega nende tülide õiguslist külge puudutada —

tööliisklassile on üks kaarnate kildkond justament niisama haisew kui teine. Tõõrahwale jääb kantsel pimestamise teguriks ikkagi, räusaku seal orja soost wõi vonni tõust kelm rahwast pettes. Tõõrahwast huwitab see issanda karjalauda sõnnide kaewlemine käesolewas küsimuses ainult kui näitlik pilt ja käega katsutaw tõetunnistus sellest, et see jumalakrempel ja usumantel nüüd mitte õredat suitsuwinagi katteks ei ole jätnud sellele alasti kiskumisele ja ahnitsemisele, mida kirik ja ta „sulased“ jumala ja ususildi all tõepoolest taga ajawad. Kui kodanlus kirikus, mis tema kõlbluse allik ja aluspõhi peab olema, ise oma kõlblust kõige inetumalt jalgadega tallab, igasuguse „pühaduse“ sõnnikusse sõkub, kiriku kõige mustema kiskumise tallermaaks teeb — siis ei ole see enam lihte mädapaise ühiskonna kehas, waid kurjatõwe mädamürgas, mis kodanluse selgrooüdi ja aju parandamatalt kihwtitab, mille wastu ei kaakide „606“ ega sõjawäljakohtu timukate „914“ ei aita. See on ajaloo mädanik, mida parandab ainult — haud. Ja tööliisklass on juba seda kaewamas.

H. R.—ja

Palgaolud Nõukogude-Wenemaal

Tsaariwalitsus jättis tööliste ja talurahwa Wenemaale päranduseks logisewa majanduse, mille lagunemisele kodusõda otsustawalt kaasa aitas. Kuulmatud raskused, mis tõõrahwal selle järeldusena üle tuli elada, andsid kogu ilma kodanlusele palju ainet parastamiseks ja hirwitamiseks. „Sotsialistid“, alates II Internatsionaali tuusadest ja lõpetades „meie“ Asti ja Ostraga, otsisid nõukogude ajalehtedest sõnumid tööliste wiletsusest ja näljapalkadest, mida siis wõidurõemsalt ära trükkisid. „Päewalehe“ neegrid lugesid weel läinud suwel Leeningradi uulitsail paljasjalgseid inimesi ja manitsesid Eestimaa tõõrahwast — Tallinna äride akendel olla palju rohkem ja palju uhkemaid saapaid kui Leeningradis.

Kuid samal ajal, kui kodanluse tädid kommunistmüsekolliga lapsi hirmutasid,

lõpetas N.-Wenemaa tõõrahwas kõik wasturewolutsionääride salakawatsused ja asus hoogsalt oma majanduse ülesehitamisele. Üks korsten teise järele hakkas suitsema, weuasjandus seati korda, tõõlised walgusid maalt uueste tõõstuse keskkohdadesse ja tõõwiljakus kaswis kõrgemale kui see sarnase tehnilise tasapinna juures kodanlikes riigis wõimalik oleks.

Esimises tõõrahwa-wabariigis algas kiire majandusline tõus. Korduwate wiljaikalduste pärast küll wisa, kuid siisgi kindel põllumajandusline edenemine suurendas talupoja ostujõudu, walmistas tõõstusele turgu ja pani aluse korralikule kaubawahetusele maa ja linna wahel.

See kiire majandusline tõus kõigi raskuste kiuste ei jätnud mõju awaldamata tõõrahwa elamisetingimistele.

1919—20. a. näljapalgad kasvasid erakordse kiirusega. Nii oli Leeningradi tööstustöölise keskmine kuupalk sõjaeelsetes kuldrublades:

Okt.-dets. 1921	8.00
Jaen.-märts 1922	8.85
Apr.-juuni 1922	11.64
Juuli-sept. 1922	15.73
Okt.-dets. 1922	17.91
Jaen.-märts 1923	20.49
Apr.-juuni 1923	19.89
Juuli-sept. 1923	21.86
Okt.-dets. 1923	25.03
Jaen.-märts 1924	24.65
Apr.-juuli 1924	25.54
Juuli-sept. 1924	29.25
Okt.-dets. 1924	33.00
Jaen.-märts 1925	33.10
Weebuar 1925	32.94

1921. ja 22. a. palgale tuleb küll teatud tasu natuuras (tarbeaintes) juure lisada, aga see ei olnud harilikult kuigi suur.

Wiimase aasta keskmine töölisekuupalk praegustes rublades ja Eesti markades (keskmiselt 1000 marka = 5 rbl arwates) oli järgmine:

	Rbl	Emk
April-juuni 1924	53.45	10 690
Juuli-september 1924	57.79	11 560
Oktoober-dets. 1924	62.00	12 400
Jaen.-märts 1925	60.96	12 190
Weebuar 1925	60.44	12 090

Nii näeme, et tööstustöölise keskmine töötasu kasvas aasta jooksul neljakordseks, ja kui arwesse wõtta, et enne ilmasõda (1913. a.) oli töölise keskmine kuupalk Peeterburis 35 rbl 10 k., siis ei ole kahtlust, et lähematel kuudel palgad kõigil tööstusealadel sõjaeelsete tasapinnale jõuawad.

Paljudel tööstusaladel on sõjaeelsetest palganormidest ammu üle jõutud.

Keskmine tööstustöölise kuupalk Leeningradis 1924. a.

Tööstusharud	I w.		II w.		III w.		IV w.	
	Rbl	Emk	Rbl	Emk	Rbl	Emk	Rbl	Emk
1. Metallitööstus	53.60	10 720	59.60	11 920	63.52	12 700	69.51	13 900
2. Puutööstus	42.54	8 510	47.46	9 490	53.52	10 700	56.03	11 200
3. Kiutööstus	36.93	7 385	38.02	7 600	43.95	8 790	46.21	9 140
4. Nõelatööstus	37.28	7 455	42.70	8 540	47.37	9 470	41.11	8 220
5. Nahatööstus	57.75	11 550	66.74	13 350	70.96	14 190	72.34	14 470
6. Keemiatööstus	52.53	10 510	51.07	10 200	58.65	11 730	66.66	13 330
7. Toidu- ja maitseainetetööstus	47.21	9 440	52.88	10 575	53.95	10 790	58.40	11 720
8. Paberitööstus	48.46	9 690	49.34	9 870	55.03	11 000	56.03	11 200
8. Trükitööstus	55.61	11 120	60.17	12 035	61.11	12 220	65.93	13 185
10. Raudteetehased	48.99	9 800	55.33	11 065	67.74	13 550	69.85	13 970

*) Tuleb tähendada, et ka metallitööstuses wilmastel kuudel seisukord märksalt on paranenud ja üldises metallitööstuse töösuhoes ka tööpalgad kiireste tõusewad. Toim.

Näituseks nahatööstus (arwud on sõjaeelsetes rublades):

	Rbl	Index
1913	32.33	100
1922 I poolaastal	10.02	31
II "	17.89	55
1923 I "	21.35	66
II "	27.12	84
1924 I weerandil	23.79	89
II "	31.90	99
III "	35.93	111
IV "	38.50	119

Nii teenis nahatööliline 1924 juba 111%, aasta wiimasel weerandil aga juba 119% ennesõjaegsest töötasust.

See ei ole mingi erand ega imeasi. On rida tööharusid, kus tõus peaaegu niisamasugune. Järgnewad arwud wõimaldawad wõrrelda sõjaeelsete palka praegustega reas tähtsates tööharudes.

(Arwud sõjaeelsetes rublades)

Tööstusalad	1913	1924	
		III w.	IV w.
Keemiatööstus	28.83	29.84	35.48
Toidu- ja maitseainete- tööstus	22.33	27.32	31.09
Paberitööstus	26.00	27.81	30.16
Kiutööstus	22.50	22.26	24.59
Trükitööstus	34.58	30.97	35.10

Õieti on keskmine töötasu kõigilt aladelt kokkuwõetult ainult selle tõttu 95—96% sõjaeelsetest, et metallitöölise palkade kaswamine üldisest tõusuhoost weidi maha on jäänud; põhjus on arusaadaw: metallistide palgad olid 1913. a. märksa kõrgemad, kui ühelgi teisel alal.)*

Toome tutvunemiseks ja wõrdluseks 1924. a. keskmise tööstustöölise kuupalga kõigil tähtsamatel aladel praegustes rublades ja Eesti markades.

Kõik ülemaltoodud arwud näitawad igale mõtlejale inimesele, kui suuri edusammusi on Nõuk.-Wenemaal teinud wiimastel aastatel ja kui mõtteta on uskuda kodanluse loba näljast ja wiletusest siinpool Narwa jõge.

Aga ükski klassiteadlik tööline ei tule ka seletama, et sellega töölise seisukord hiilgaw ehk küllalt rahuldawgi oleks. Sõjaeelne palk ei ole mingi ideaal; see oli näljapalk, nagu seda iga wanem tööline isegi mäletab. Ja kuigi põlariikide, muuseume meie „isamaa“ walitsejad töörahwa näljutamises tsaariaja wabrikantidest kaugele ette on jõudnud ja korra loonud, kus iga tööline aineliselt ja waimliselt väljasuremisele on määratud, kus teda „riigiwaenaslasena“ igal kraawikaldal koerana maha wõib lüüa, siis ei ole töölisel oma riigis mingi ideaal tsaariaegset palka saada. Tarbed on äärmiselt kaswanud, rewolutsiooniaastad oma pinewa elu ja wõitlusega olid määratuks kooliks töörahwahulkadele ja nüüd ei wõigi tsaariaegne palk enam rahuldada.

TöörahwariiGIS tarwitab tööline oma olukorra parandamiseks teisi teesi kui kodanlises riigis. Mitte palgakõrgenduse nõudmisega streikide abil, waid tööwiljakuse tõstmise, walmistamiseabinõude tehnilise täiendamise ja walmistuse protsessi lihtsustamise teel parandab töörahwas siin oma palgaolusid. Edusammusi ses sihis on palju tehtud ja need ei jää wiimasteks, kui Lääne töörahwas ja imperialistide omawaהלised kisklemised neid rõõwikuid suudawad uutest sõjakäikudest NõukogudeLiidu wastu tagasi hoida.

Ei saa tähendamata jätta, et majandusliku ülesehitamine hoo kiirus, niisuguste takistuste peale waatamata nagu wiljaikaldused ja puudulik läbikäimine teiste riikidega, kõigist sõjas kannatanud maadest üle käib. Wähemalt niisõrd, kui sõrd majanduse-elu ennast palkades peegeldab. Näit. oli Saksa maal keskmine töölispalk protsentides sõjaeelsega wõrreldes (teated käiwad õppinud töölise kohta):

	1913	1923			
		I w.	II w.	III w.	IV w.
Kaewandustööstus	100	59,2	58,8	52,6	52,8
Metallitööstus . . .	100	46,6	51,0	41,1	42,5
Keemiatööstus . .	100	57,6	60,5	53,2	52,1
Puutööstus	100	59,0	64,1	47,6	48,7
Kiutööstus	100	59,2	63,7	54,7	44,1

Teistel sõjas kannatanud maadel ei ole lugu parem. Austrias, Ungaris, Poolas ei teeninud tööline 1923. a. suuremas osas tööharudes üle 40—60% sõjaeelsest palgast. Aga ka sõjas wõitnud „rikkail“ tööstusemail, nagu Inglismaal, saiwad töölised 1923. a. paljudes tööstuseharudes vähem palka kui enne sõda.

Inglise õppinud töölise palk protsentides wõrreldes sõjaeelsega:

	1913	1922	1923	
			Märts	Sept.
Masinaesitus . . .	100	80,0	78,5	80,6
Laewaehitus . . .	100	84,4	72,2	72,1
Kaewandusetöölised	100	77,7	72,5	79,6

Kiutööstuses kõikus see protsent 1923. aastal 93 ja 99 wahel.

Ainult Ameerikas on palgad tõusnud 30—40 protsenti, aga see on Ameerikas, kuhu kogu ilma rikkused kokku on woolanud ja kus rahwamajandus kulla rohku se all kannatab. Üleüldiselt on lugu kodanlistes riikides hoopis teine, kuigi wast wiimase aja stabiliseerimine ka palkade tõusu peale kiirendawalt on mõjunud.

Edasi waatleme weel riigiteenijate olukorda. Kodanlised lehed, eriti Wene walgete pagulaste omad, hädaldawad ühtelugu haritlaste ja „walgekraega proletaarlaste“ tagakiusamisest Nõuk.-Wenemaal. Wõib ju olla, et mõni mõisnikusoost „jumalaeidekene“ ehk endine tsinownik, kes bürokraatia redeli kõrgemalt pulgalt madalamale on kukkunud, end tõeste tagakiusatawa tunneb olewat. Teenijate ja haritlaste suur kogu arwab aga hoopis teisiti, ja niisama kõnelewad arwud teist keelt. Näituseks toome kõige wärskemad, käesolewa aasta weebruari andmed wabrikute ja tehaste teenijate (juhtiwa ja kantselei tööliskonnas) palkadest:

Tööstus	Rbl	Emk
Metallitööstus	103.46	20 700
Puutööstus	80.88	16 175
Kiutööstus	98.80	19 760
Nõelatööstus	90.36	18 070
Nahatööstus	88.33	17 660
Keemiatööstus	100.23	20 050
Toidu- ja maitseainete- tööstus	82.04	18 400
Paberitööstus	110.35	22 070
Trükitööstus	98.31	19 660

Mis puudub kõrgeste õppinud spetsialistide palkadesse, siis on nende liig suurte palkade wastu õiglussega nurinat tõstetud — nad jätawad sagedaste Eesti ministrid oma palkadega hoopis kaugele.

Nimetame veel mõne tähtsama liigi riigiteenijate keskmisi kuupalkasi (dets. 1924):

	Rbl	Emk
Nõukogu teenijad	87.12	17 620
Posti-telegrahwi teenij.	62.76	12 550
Pangateenijad riigipangas	92.30	18 460
„ teistes pank.	123.61	24 720
Äriteenijad	92.56	18 510
Trustide juhatuste teenij.	111.74	22 350

Käesolewas lühikeses ülewaates tuleb küll piirduda ainult töörahwa palkade waatlemisega N.-Wenemaal, aga ei tohi unustada, et töörahwa riigis on palju asjaolusid, mis töölise elu tuntawalt kergendawad wõrreldes sellesama palgalise kodanlise riigi proletaarlasega.

Siin tuleb nimetada kinnituse- ja töökaitseseadused, täieste hinnata arstiahi, sanatooriumisi, puhkusemajasid, suwitusekohte, hõlpsustusi alandatud korterihindade, odawamate lõunesöökid, laenusaaamise näol jne; niisama igasuguseid hõlpsustusi hariduse omandamisel (tööliste fakulteetid, õpilaste koolid tehastes) jne jne.

Eriti tuleb tähendada kinnituseseaduste peale, sest sarnaseid ja tööliklassile nii kasulikku kinnituseseadusi ei ole ühesgi riigis. Näit. abi emaksaamise puhul: sünnitamise korral maksetakse 6—8 nädalat enne ja samal ajal pärast täielik palk, kusjuures haige muidugi tööst waba on, peale sünnitamist veel ühekordselt kuupalk ja lapse toitmiseks kogu imetamise ajal weerand palka lisaks harilikule.

Arusaadaw, et need hõlpsused, mis nõukogudemaal töölisel kasutada, tema palga wäärtust tõstawad ja tööliste klassi üleüldist olukorda tuntawalt parandawad. Wiimased aastad ülesehitamisetööd on tegelikult näidanud, kui määratu suured wõimalused arnewad töölisteklassil juba wõidu korral ühelainsal, isegi kõige enam mahajäänud maal, kuigi sotsialismusest ja teistest inimwäärilistest elamisetingimistest veel kaugel oleme.

A. W.

BULGAARIA SÜNDMUSTE PUHUL

Wiimaste kuude sündmused Bulgaarias kirjutawad klassi wõitluse ajaloose uue werise lehekülje töölisteklassi ja kehwa talurahwa kannatustest ja wõitlustest kodanluse ikke wastu.

Walge terror, mis kodanlistes riikides oktoobrirewolutsiooniga algas, riisus töölisteklassilt kõigepealt niisugused juhid nagu s. K. Liebknechti ja R. Luxemburgi ja rauges ajuti peale Ungari, Soome jt töörahwa hulgalise weristamise ja tapmise.

Sellele järgneb ajutine rahulikum „demokraatia“ ajajärk, kus mahajäänud maade kodanlusgi teatud määrani awalikku rewolutsioonilist tööliste ja talurahwa liikumist ametiühisuste, talurahwaühisuste, ühise wäerinna jne näol sallib.

Rewolutsioonilise liikumise kaswamine, klassiwahekordade terawnemine, kommunistide mõju suurenemine, mis kodanlusele kadu ähwardab tuua, sunnib aga kodanlust oma waenlast — esialgu tema juhtisi, organisatsioonisi, awalikku esitust ja arwamist, hiljem ka rewolutsiooniliste hulkade tegewamat osa häwitama, et oma wõimu olemist kaitseda.

Kodanlusgi õpib oktoobrirewolutsioonist: ta ei lase Kerenski ajajärgu olukorda enam korduda.

Üksikud tapmised muutuwad hulgaliseks hirmuwalitsuseks. Demokraatia annab maad werisele fasshistlikule kodanlusediktatuurale.

Bulgaaria tööliste ja talurahwa wastuhakkamise mahasurumisele, Zankowi

riigipööre puhul (1923. a.) järgneb hirmuwalge terror — tööliste ja rahwa esitajate hulgaline wangistamine ja mahalaskmine. Tööliste ja talurahwa peale peetakse jahti. Pannakse maksma riigi julgeoleku kaitseeadus, mis tööliste-klassi ja talupoegade organisatsioonid linnupriiks kuulutab. Algab werine fasshistlik walge terrori (hirmuwalitsuse) ajajärk.

Töölisi ja talurahwast häwitatakse metsikul wiisil.

Isegi sotsialistid ja kodanluse timukad, kes ise täielikult seda sisteemi toetawad, peawad terrori liialdust tunnistama. Nad näewad ja saawad aru, et tarwitusele wõetud abinõud rewolutsioonilist liikumist ei suuda häwitada, waid ainult ajutist waikust, warjatud klassiwaenu ja klassi wõitlust kaasa toowad, mis esimesel wõimalusel palju terawamal kujul peab lahti puhkema kui kunagi warem. Walge terrori wastu seawad rewolutsionäärid punase terrori.¹

Bulgaarias walitsewat hirmuwalitsust kujutab iseloomulikult ühe endise ohwitseri — endise sotsiaaldemokraadi, hiljem walitsuse ametliku timuka ja karistusesalga juhataja — päewaraamat. Toome mõned wäljawõtted sellest päewaraamatust. See aitab ka selgitada põhjusi, miks Bulgaaria rewolutsionäärid oma klassiwaenlase häwitamiseks põrgumasinat olid sunnitud tarwitusele wõtma.

Märkused päewaraamatusse on tehtud 1923. a. lõpul walitsewast walgest terrorist.²

Siin on kõigepealt Sofia wõimudelt timukatele ettekirjutatud juhtnõõrid:

- 1) „Kui olud nõuawad, tuleb kõik külade elanikud ära häwitada.“
- 2) „Wangisi mitte wõtta.“

¹ Bulgaaria komm. partei esitus wäljamaal teatas neil päwil partei keskkomitee nimel awalikult, et komm. partei Bulgaarias mingit sõjariistus wäljaastumist ei määranud, ei 15. aprilliks ega muuks tähtajaks; samati ei wõtnud keskkomitee mingil wiisil osa ei kuningas Boris'e elu kallale kippumisest ega Sofia peakiriku purukslasmisest. Toim.

² Päewaraamatu kirjutaja ise ei kannatanud kaua nende koleduste piinawaid mälestusi wälja, waid lõpetas warsti elu enesetapmisega, nagu mõned 1905. a. tsaariwalitsuse karistuse-salkade juhidgi. Toim.

3) Üksik-karistusi täide wiia külma sõjariistaga.“

Niisugune on fasshistliste werekoerte käsk oma käsikutele — tööliste ja talurahwa „rahustamiseks“.

Timukas kirjutab oma päewaraamatust edasi:

„Seitse surmamõistetut (see on üks näitus) on üksteise külge seotud: see on elaw inimeste aed.“

„Kes on need inimesed, kes langesid purustatud liha- ja kondihunikuks, sest on kästud, et neid mitte üles puua, waid külma sõjariistaga karistada.“

„Mul on hästi teada,“ kirjutab timukas, „et üks on wangistatud, kui ta oma poja matuselt koju tuli; teine — kui ta oma pisitillukusesse wiinamarja-aeda tööle läks; kolmas wõeti lihtsalt heinakoorma otsast kinni.“

Siisgi annab walitsuse timukas käsu ja „laksudes tungiwad löögid selga ja kaela. Raksatades murduwad pihaluud. Kuuldub öudne puusa- ja sääreluude ragin. Üks kukkus hauda... Teine... Weel üks... Nad elawad ja wisklewad weel musta mulla pimeduses wastu haa seinu.“

„Kümned labidad tuuseldawad mulda ja läbi langewa mulla kõma ja roostetand labidate kõlina kuuldub waikselt hoigaw surmaeelne hüüe:

„Pidage!... Ma elan alles!“

Aga timukad matsid ta siisgi elawalt.

„Pidage!... Sest saab kirjutatud surematu kisendaw raamat, kirjutab üks Bulgaaria üliõpilane oma seltsimehele Berliini ülikooli.

„Saab...“

„Aga nüüd need nädalad ja kuud waikib maa ja isegi emad, kes laupäiwiti oma mahalastud, puruksraiatud ja ülespoodud poegade haudadele tulewad, nutawad waikides, ilma sõnadeta, sest nägematu, kuid kõik nägija sandarm luusib ka nende kannul.“

Surnuaia pimedus ja waikus lasus Bulgaaria wäljadele.

Töörahwa ja talupoegade südames põles aga kättemaksuwiha. Oodati parajat aega.

Ja kui tänawu aprillis see werejanuline timukate kamp Sofia peakirikus ühele kindralile hingepalwet pidas, mattis rewolutsionääride poolt

kiriku laele pandud suurejõuline „põrgu-masin“ selle kupatuse rusude alla. 150 werekoera sai surma, üle 1000 wigastatud, seal hulgas mitu ministert, 8 kindrali ja hulk teisi ülemwerekoeri. Peaminister Zankow pääsis seekord küll wäiksema wigastusega. Kodanlus wä-rises surmahirmus.

Rewolutsiooniliste wõitlejate mee-lehitlist sammu, timukaid häwitada, mis ellu kutsutud samade timukate eneste koledate weretöödega, püüdis kodanlus ja juudaste kildkond „Moskwa“ arwele määrada, süüd enda kaelast Kominterni ja nõukogudewalitsuse kaela weeretades. Ja et asjalikka tõendus selleks muidugi ei olnud, siis kanti ette wiimasel ajal nii moodi läinud wõltsitud päberinäru-si, mille põhjal siis üheskõljest „Moskwat“ sopaga hakati loopima, teisestkõljest kõige metsikum tapalahing oma töö-rahwa kallal käima pandi.

Üle maa asutati sõjawäljakohtud, pandi maksma sõjaseadus ja sõjawäe-line diktatuur. Seda põhjendati kodan-luse waletõendusega, et plahwatusele pidanud järgnema tööliste ja talurahwa wäljaastumine, kes tekkind olukorda pidid ära kasutama.

Kodanlust ja wäikekodanlust kollitati Kominterniga, kes Bulgaaria kommu-nista käskinud riigipööret toime panna. Hirmutati ka Juugo-Slaawiaga, kes sõja-

wägesid piirile koguwat. Sellega kat-suti rahwustunnet õhutada, et rahwa tähelpanekut sisemiste asjade pealt tei-sale juhtida.

Kuid laialised hulgad ju Moskwat ei karda. Komintern ei ole neile kohu-taw. Walitsus jääb üksi. Rahwa rõhuw enamus wihkab Zankowi werist walit-sust. Kodanlus kisub ise oma wahel. Kõrgemate sõjawäelaste kildkond tahab wõimu täielikult oma kätte kiskuda. Timukad aga tapawad hulga kaupa töölisi.

Üle maa on maha lastud ligikaudu 6000 kommunisti, sealhulgas mitmed keskkomitee liikmed, talupoegade ühi-suse juhtiwad tegelased ja töörahwa esitusrühmade liikmed omawalitsustes. Ligi 20 000 inimest on wangistatud.

Timukad on asunud rewolutsio-näärde häwitamisele. Kuid see ei lähe neil mitte korda. Kuigi suurrööwikud röömupärast käsi õuruwad, et Bulgaaria kom. partei tugewaste kaotab, ei suuda ka see terror rewolutsioonilist liikumist Bulgaarias ära häwitada.

Kõigi maade töörahwas protesteerib ägedalt Zankowi werekoerte metsiku terrori wastu.

Maha Bulgaaria töörahwa timukad!
Elagu tööliste ja talupoegade rewo-lutsioon Bulgaarias!

J. R.

WALISMAADE ÜLEWADE

1. mai wälismail

S a k s a m a a l oli kommun. partei lippude all üksi Berliinis meealeawal-dustel 150 000 töolist wäljas, selle peale waatamata, et sotsid küll ähwardus-tega, küll meelitustega töölisi selle eest holetasid.

I n g l i s m a a l peeti maipüha Lon-donis 1. mail, mujal 3. mail. Londonis andis tööliste rongikäik Bulgaaria saat-konnale protesti sealse werise terrori wastu. 1./2. mai õõsi pani politsei Londoni kommun. partei ruumides läbi-otsimise toime, kusjuures hulk mit-mesuguseid dokumenta ära wiidi. Kui hiljem nähtawaste selgis, et dokumen-tidega kommunisti wõlla ei saa wiia,

siis katsuti oma rööwli tempu sellega maha salata, et läbiotsimine — rööwli-te süüks aeti!

P r a n t s u s m a a l walitses 1. mai eel hirmus terror: mustasärgimehed (fas-shistid) tungisid tööliste kallale, pro-wotseerisid sõjariistus kokkupõrkamise, tungisid kommun. partei ruumidesse, kus rüüstamine toime pandi jne. 1. maiks aeti sõjawäed jalule ja saadeti isegi lennukid õhku, tööliste kallal häwitust-tööd tegema, kui need julgeksid kusa-gil lahtise taewa all kokku koguda. Töölised olid seega sunnitud oma mai-püha koosolekuid kinnistes ruumides pidama. Pariisi tramwaitöölised, keda 1. mai pühitsemise eest taheti karis-tada, kuulutasid streigi wälja.

Itaalias panid mustasärgimehed enne 1. maid hulgalisi läbiotsimisi toime, et töölisi hirmutada. Wõeti kinni terve rida silmapaistwamaid töölisteühisuste tegelasi. Sellest hoolimata streikis sel päewal umbes 60% kõigist töölistest.

Tshehoslowaakias olid suurearwulised miitingud ja meeleawaldused. Praagas oli 50000 töolist uulitsal. Sotside koosolekud, sellewastu, olid äärmiselt wäiksearwulised.

Rumeenias otsustasid pahempoolsed ametiühisused, walitsuse ähwardawast keelust hoolimata, 1. maid pühitseda.

Poolas pandi paljudes kohtades meeleawaldusi toime. Warsawis tungis tuhandemeheline politseinikkudewägi meeleawaldajate rongikäigu kallale ja hakkas töölisi mõekadega lõhsuma. Ametlikkude teadete järele on umbes 100 töolist haawata saanud. — Warsawi kohus mõistis 1. mai lendlehtede laialilaotajaid 1—2 aastaks wangi.

Wilnas otsustas Poola juudastepartei et 1. mai pühitsemisest mitte osa wõtta, sest nad leidsid, et „rongikäigus“ ainult nende parteikomitee oleks — töölised on kõik kommunistide lipu all.

Rootsis olid igalpool suured töolistemeeleawaldused rongikäikudega. Tuli ette kokkupõrkeid politseiga, kes siin-seal meeleawaldajate kallale katsus tungida. Paiguti wastasid meeleawaldajad kiwidega.

Rajariikides olid töölistel igasugused awalikud wäljaastumised werise ähwarduse all keelatud. Igalpool pandi 1. mai eel laialisi läbiotsimisi toime. Lätis tuhniti kõik läbi, keda kommunistideks peeti, lootes 1. mai ettewalmistuste jälgile saada. Eestis wõidi ainult lendlehti laiali laotada. Ainult Soomes olid kommunistlike tööliste rongikäigud nii suured — tuhandeid töölisi, noori ja wanu — ja vähemlaste salgad nii wähesed, et see Tallinna „Päewalehe“ waga kirjasaatja südame põhjast ohkama pani, nagu ta ise taga järele lehes kurdab.

P.-Ameerika Ühisriikides pandi 1. mai eel Töölistepartei ruumides järjekordne rüüstamine toime. Meeleawalduste toimepanemist see ei takis-

tanud: peeti hulk miitinguid, kus muu-seas Nõukogude - Liidu tunnistamist nõuti.

Jaapanis nõudis walitsus 1. mai eel, et tööliste rongikäigust ka politseinikud, salga kaupa, wõiksid osa wõtta. Tokios oli rongikäik, millest 20000 töolist osa wõttis. Meeleawaldajatel tuli politseiga kokkupõrkamisi.

Hiinas oli 1. mai pühitsemine keelatud, kuid töölised panid sellest hoolimata suurel arwul miitinguid toime ja korraldasid meeleawalduste rongikäikusi.

Persias peeti Nõukogude-Liidu saatkonna aias miiting, millest 5000 inimest osa wõttis.

* * *

Saksamaal oli wiimaste nädalate suuremaks sündmuseks keiser Wilhelmi truima teenri, imperialistlike sõjawägede ülemjuhataja Hindenburgi walimine Saksamaa presidendiks. See on üks samm edasi sellel tagurluse tugewnemise ja wana korra uueste maksmapanemise teel, millele sots-juudased omal ajal ukse awasid ja millele nad oma äraandliku poliitikaga siamaani teed tasandawad.

Hiljuti lõppes seal paar kuud kestnud kõmuline kohtuprotsess, mida „Saksamaa tshe-ka protsessiks“ nimetati. Salkkond Saksa salapolitsei nuhkisi ja prowokaatorisi püüdis seal Saksamaa kommun. parteile ja Wene-maa esitusele igasugu alatust kaela ajada (isiklist terrori, kolerabatsillusid jne), kuid kohtus jõuti selgeks teha, et see puhas prowokatsioon oli. Kõigest hoolimata mõistis fasshistiline kaagikohus 3 inimest surma.

Prantsusmaal oli hiljuti sama-sugune walitsusewahetus: langes „pahempoolne“ Herriot'i ministeerium, keda ka sotsid toetasid, ja asemele astus — kah „pahempoolse“ Painleve walitsus, kes juba täieste parempoolsete pilli järele tansib ja keda — kah sots-juudased toetawad. Wahetus tuli sellepärast, et Herriot, nende lubaduste täitmiseks, mida walimistel ohtraste oli antud, sunnitud oli riigi pööraste wäljaminekute ja puudujääkide katteks ka suurkapitalilt pisut suuremat „isamaa-armas-

tust" nõudma — suuremate maksude näol. Nüüdne walitsus seda pühadust (kapitalikasu) muidugi ei puuduta, aga kuna töörahwalt waewalt weel rohkem suudetakse wälja pinnida, siis ei näe kusagil sissetulekuid, mis aukusi suudaksid täita, ja riik tormab ikka edasi pankroti poole.

Inglismaal ajab tagurline Baldwin walitsus järjekindlat Nõukogude-Wenemaa wastast poliitikat edasi, mis niikaugele on wiinud, et juba uut rahwuswahelist blokki Wenemaa boikoteerimiseks kawatsetakse. Tõeliselt ei ole selle kõmulise poliitilise manöwri taga midagi muud kui katse Nõukogude-Liitu sel teel sundida wanu wõlgasi tasuma, mille abil alalist kriisi põdewad kodanlised riigid loodawad lühikestgi aega weel wee peal püsida.

Sedasama rööwpoliitikat ajab Inglismaa terwes ilmas. Toome tõenduseks ainult mõned üksikud teated wiimastest nädalatest:

Palestiina araablased protesteeriwad Inglise wägiwalla-poliitika wastu.

Endine Inglismaa peaminister Balfour pääsis hiljuti Damaskuses suure waewaga wihase rahwahulga käest, kes teda läbi tahtis kolkida.

Johannesburis, Lõuna-Aafrika Inglise asumaal, otsustas pärismaalaste kongress Walesi prints (Inglise troonipärijat, kes oma logelemisereisidel ka Lõuna-Aafrikasse pidi minema) — boikoteerida, protestiks Inglise walitsuse wägiwalla eest pärismaalaste kailal.

Inglise õhulaewad pommitasid Wasiistanis, India ja Afghanistani piiril pärismaalasi, kes Inglise surwepoliitikat ei salli.

Kuhu see rööwpoliitika wälja sihhib, näeb kapitalistilise Inglise ajakirjanduse nõudmisest: walitsus kiirustagu ajawitmata sõjalaewastiku suurendamist, sest Ühisriigid ja Jaapan tegewat seda praegu palawikulise õhinaga, ja Inglismaa pidawat walmis olema, kui Waiksel Okeanil lõõtmine lahti läheb.

Samal ajal kirjutab wanameelne Inglise õpetlane Ewans, et selle peale mõteldagi ei tulewat, et Inglismaa oma endise tähtsuse ja seisukoha tööstuse alal rahwuswahelises ulatuses wõiks uueste tagasi wõita. — Ja tõepoolest,

Inglismaa tööstusekriis ei wähenene, waid suureneb. Praegu on neid töötatöölisi, kes abiraha saawad, 2 757 000. Irimaal nälgib 750 000 talupoega-kalameest, kellele „Rahwuswaheline Tööliste Abi“ abiandmist toimetab.

Itaaliagi ajab rööwpoliitikat, ultimaatumiga Egiptuse walitsuselt Jarbuba caasi omale nõudes. Kodu aga keelatakse tööliste streikimine ära; seda „lubatakse“ ainult fasshistide keskkomitee otsuse järele.

Itaalia börsel hakati Nõukogude tserwontsi noteerima.

Belgias tegi sots-juudaste peamees Vandervelde katset walitsust kokku seada, aga hoolimata juudase timukateenetest ei tahtnud ometi ükski kodanline poliitikamees temaga tegemist teha.

Tshehoslowaakias ja Daanis peawad ametiühisused terawat wõitlust kapitaliga; kummalgi maal kuulutati ettewõtjate poolt kümnetele tuhandetele töölistele lokaut wälja.

Soomes on wahekord wanade tsaariaegsete kindralstaabiohwitseride ja n.n. jäägrite wahel äärmiselt terawaks läinud. Sellele lisaks tuleb weel soomlaste nõudmine, et Rootsi soost ohwitserisi Soome sõjawäes mitte üle 10% ei tohi olla, wastawalt üldisele rahwarwule. Seni oli neid kuni 90%. Et seda sisemist põnewust ja õerumist lahendada, otsitakse — wäliseid kokkupõrkeid, kusjuures ajakirjandus mõista annab, et Karjalas jälle hammast tuleks katsuda.

Ühisriikide wabrikantideühisuse ajakiri nõuab Nõukogude-Liidu meeletu ignoreerimise lõpetamist.

New-Yorgis asutati üleilmne ühisus, mille eesmärgiks sünnitamiste arwu reguleerida: „alamates“ kihtides seda wähendada ja „kõrgemates“ tõsta. Nähtawaste ei ole miljonäridel ja pappidel enam muid alasid mängimiseks.

Marokkos, Põhja-Aafrikas, kus hiljuti hispaanlased pärismaalastelt raskest kolkida said, on nüüd prantslased omakorda sõjakäigu ette wõtnud, kuid ka nemad on silamaani ainult raskest lüüa saanud.

Türgimaal on kurdlaste mäss, mida inglased Türki praeguse walit-

suse kukutamiseks käima panid ja õhutasid, lõpulikult maha surutud. See katse, Wäike-Aasias oma rööwpoliitikat laiendada, läks inglaster põhjalikult nurja. Nüüd näib neil Põhja-Persias uus katse käsil olevat, mis otsekohe Nõukogude-Liidu vastu on sihitud, kes Persiaga sõbralikku wahekorda peab.

* * *

Inglise ja Wene ametiühisuste konverents wõttis vastu otsuse ametiühisuste liitumise kohta rahwuswahelises ulatuses.

Prantsuse rewolutsiooniline ametiühisuste liit nõuab paendlistelt ameti-

ühisustelt, et mõlema liidu ühine kongress kokku kutsutaks, kus eelolewateks wõitlusteks ühine wäerind tuleb luua. Paendlased kardawad tööliste ühist kongressi.

Saksamaa kommun. partei awaldas 1. mai eel ametiühisusteliidule ja sots. dem. parteile awaliku kirja, kus neid üles kutsus ühise wäerinna loomisele tõuswa tagurluse ja kuningriikluse vastu.

Jaapanis otsustas poliitiline teadusline ühisus tegelikult töörahwa ühise wäerinna organiseerimisele asuda.

MÕNDA EESTI „DEMOKRAATLISTEST“ KONGIDEST

Wiimasel ajal on „demokraatlikes“ Eestis üks uus „üleriiklise“ tähtsusega küsimus üles kerkinud, see on: kuhu kõik need wangid mahutada, keda iga päew kinni wõetakse. Wangide arw kaswab kohutawa kiirusega, sellepeale waatamata, et kõiksugu töölistewaenulisi kurjategijaid, küll „skidka“, küll armuandmise teel wabaks lastakse. Nii on Wiljandi wangimajas ühte numbri, mis 22 wangi jaoks on määratud, 100 wangi kinni pandud. Tallinna keskwangimajas osa kambrites, mis 28 wangi jaoks määratud, on 35—40 wangi kinni. Wangide hulgas on ka töölisi, kes tööpuuduse ja nälja sunnil on kuritöödele läinud. Poliitikawangid on kaelakohtuliste kurjategijate hulka laiali paigutatud. Ümberkäimine on kõikidega toores, wälja arwatud keskwangimaja kammer nr 31, kus isandad istuwad. Need saawad rohkem jalutada kui teised, tunnimees on seal juba teenija asemel, kes järjeste poodi jookseb, kui härradel midagi waja on.

On sarnane seadus olemas, et kui wang pool karistuseaega „korralikult“ on ära istunud, siis ta wabaks wõib saada. See „korralik“ ülewälpidamine seisab aga teiste wangide äraandmises ja teiste peale kaebamises. Niisuguseid „korralikku“ wangisi on iga kambrimõni paigutatud. Nii näituseks istub keskwangimajas kambris nr 10, kus

seltsimehed Kumm, Mäemat, Madal, Barrot ja Järw istuwad, ka üks tatarlane-rööwel nimega „Jüri“, kes wangimaja walitsuse suurem armualune on. Kord warastas „Jüri“ teise wangi järelt pudeli piima, kes sellest „ülemusele“ teates, kuid selle asemel, et „Jüri“ karistada, taheti kahjukannatajat kartsa panna. Wäljakäigukohta lastakse ainult hommikul ja õhtul, muul ajal tuleb seda kambris toimetada, mis muidugi wastiku haisu järele jätab.

Saunas wisatakse wangidele pesu asemel mingisugused märjad nartsud kätte, mis enne selga panemist juba täisi täis on. Iga kahe ehk kolme nädala järel pannakse kambrites läbiotsimisi toime, kusjuures kõik wangid kambrist wälja aetakse, kammer segamine lüüakse ja siis wangid pesu wael jälle sisse wiitakse.

Punast taskurätikut kellelgi ei tohi olla, need wõetakse ära. Ajalehti antakse korratumalt kätte; 1. detsembrist kuni 1. weebuarini ei lastud ühtegi ajalehte sisse.

Kõigi nende surweabinõude peale waatamata ei ole suudetud ühegi seltsilise meelt muuta. Seltsilised Tallinna türmides istuwad kindlas teadmises, et aeg kaugel ei ole, kus wangimajade ukсед maha murtakse ja jälle töö juure wõib asuda.

A. Jakson

TIMUKATE TELGITAGANT

„Walge mantliga mees“

Eesti nuhkidelehed töid omal ajal kõmulise teate, et Narwa sihis üks tundmata mees walges mantlis tahtnud üle piiri tulla, kuid piiriwahi poolt maha olewat lastud. Saladuline isik olewat üks Eestimaa kommunistide „tähtsamatest tegelastest“ olnud.

Hiljem täiendati seda kõmusõnumit veel lisandusega: saladuline „walge mantliga mees“ olnud kommunist Baumann.

Meile tulnud teadete järele on see kõmu üks kõige mõrtsukalisematest waledest, millega Eesti timukad ja salamõrtsukad oma weretööde jälgi tahawad kinni katta.

Sm Baumann on kindlate teadete järele juba kuud poolteist enne „walge mantliga mehe“ tapmist piiril — Eesti timukate käes wangis olnud. Mis temaga seal sündis, seda ei tea välisilm; kõige tõenäolisem aga on, et timukad Baumanni, kelle kohta mingit süüdistust ei leitud, et teda kaagikohtu läbi ära tappa, salawiisil kaitsepolitsei piinakambrites ära tapsid ja hiljem, et oma salamõrtsukatööd warjata, „walge mantliga mehe“, kes kõigi teadete järele Baumann ei olnud ja olla ei wõinudgi, Baumanniiks tembeldasid.

Kes ka „walge mantliga mees“ iganes oli — meie ei hakka siin seda küsimust ligemalt arutama — Baumanniiks wõis Eesti nuhkide ja timukate ajakirjandus teda ainult sel eeldusel tembeldama hakata, et Baumann tapetud pidi olema ja tapetud wõis ta ainult timukate piinakambrites saada.

Kaitseliit mädaneb

Nuhkide ajakirjanduse teadete järele on kaitseliidu ülem hiljuti mingisuguse „awaliku seletuse annud, millel silmanähtawalt „rahustamise“ otstarbe ja ülesanne.

Meile teatatakse selle awaliku seletuse eelajaloos asju, mis näitawad, et see tugewam „isamaakaitse“, mida

1. dets. sündmuste järgi uue hooga hakati korraldama (1. detsembril näitas ta, kui osaw ta on wõitluse silmapilgul woodi alla pugema!), weel enne kui ta jalule saigi, juba läbi mädanenud ja pragunenud on.

Juba algusest peale olid mitmed mõjuwad äringkonnad selle erilise maksu wastu, mida 200 milj. marga suuruses kaitseliidu heaks sisse nõuti. Seal teati wäga hästi, et see ainult uusi priiskamisi ja metsikusi toob. Ja nii see läksgi. Wiimastel nädalatel on kaitseliidud mitmes kohas meeletuid joomapidusi toime pannud, mis hullude skandaalidega lõppenud, kuid mida awalikkuse ette ei juleta kanda. Teatakse neist aga ikkagi. Sellega ühenduses on raha läbilõõmised ja loomulikult igasuguse usalduse kadumine kaitseliidu asjaajamise wastu. Kaitseliidus nähtakse ainult uut priiskamist rahwa kulul. Sellepärast on paljud kaitseliidu salgad täieste lagunenud; nimepidi on liikmeid sajad, tegelikult käiwad harjutustel ja kohuste täitmisel ainult kümned wõi koguni üksikud. Teisal on „ülemus“ kaitseliidu oma mängukanniks teinud, mida purjus peaga lastakse wurri jooksta nii et kuulmine ja nägemine kaob ja sellega igasugune tahtmine enesega mängida lasta.

Muidugi ei suuda ükski ametlik „rahustamine“ kaitseliidule ta terwist tagasi tuua, sest mädanewas kehas ei saa üksik elund terwena seisma jääda. Teda tabab loomulikult üldine mädanemisetõbi.

Armas — Wene keel — awita

Omal ajal naerdi kadakasaksu, kui need, Saksa keelega jänni jäädes, Eesti keele abiks wõtsid ja üteldi: armas maakeel awita! Nüüd tuleb sedasama ütelda isamaa-kadakate kohta, ainult Wene keele „suhtes“. Hiljuti käis lehtedest lühike teade läbi, et hariduseministeerium lubanud Tartu ülikooli õigusteaduse õpilastele Wene keele erikursuseid toime panna. Nagu kuuleme, olnud selle põhjuseks õigusteaduse üliõpilaste täielik õppewõime pankrott Tartu ülikoolis.

Eesti „isesesew demokraatia“ elab ju teatawaste tsaariseaduste põhjal, mis ainult Wene keeles trükki pandud. Ka prohweessorid on wenekeelsed. Ja kui nüüd isamaa ära keelas keskkoolides Wene keelt õpetada, siis oli selle tagajärg loomulik see, et uued isamaalised üliõpilased seadustest enam sõnagi aru ei saanud. Tagajärg oli, et pastorist hariduseminister risti ette pidi lööma ja hüüdma: armas Wene keel, awita!

Weste

KOERALE KOERAÕIGUS

Palun teid, selts. toimetaja, minu järgmist toimetusesse saadetud kirja lehte mahutada.

Ma lugesin ajalehtedest, et ajalooliseks saanud Tallinna 149 protsessis kaebelune Morro oma wiimses sõnas mahti sai ütelda:

— Teie, kodanliste werekoerte kohtu ees...

Lubage mulle iga tõugu koertekarja nimel kõige ägedamat protesti selle meie koeraseisuse awaliku laimamise wasta awaldada. See protestiawaldus meie poolt on seda tarwilikum nüüd, kus need „koerad“ pärast kohtulist wägiwalda inimeste kallal ahne trobikonnana uulitsatele ja tänawatele tormasid, kus nad ettejuhtuwaid inimesi maha murrasid.

Meie, kõige madalamast mopsist kuni elewandisarnase pühabernhardini, wõime

selle eest head seista et keegi meist Tallinna protsessis kohtuniku kohale ei oleks asunud. Ka kõige õelam tige-dakskaswatatud bulldog oleks iseenese kohta alandawaks lugenud uulitsal ennast nõnda üles pidada kui need kohtunikud.

Keegi meie seast ei luba enesele iialgi seda et ilma ühegi põhjuseta ilma kaitseta inimese kõri läbi närida, nagu seal kohtus sündis ja nagu nüüd päewast päewa ilma igasuguse kohtuta sünnib. Lihtne koera ülespidamisewiis ei luba seda mitte teha.

Kõigest südamest tahaks kohtus üeldud „koera“ nimetust ainult eksitu-seks pidada. Kohtualust Morrot eksitas nähtawaste ainult Tallinna kohtunikude ja mittekohtunikude timukate wäljumis ja kombed.

Tõepoolest tuletawad nad oma lõu-gade poolest meid meele, aga sellega lõppebgi kõik meie sarnadus.

Meie sündinud koerad peame neil päiwil, kus Eesti tööliste ja talurahwa peale koera kombel jahti peetakse, ise-äralise kindlusega nendest kiskjatest endid eraldama. Ei ole meie süü, et seal mingisugused inimsoo jäätised meile sarnased on, ja sellepärast palume et meie ausat koeranime sõjakohtutes ega ajaleheweergudel ei roojastataks.

Wäga austades jne

sõbrade trobikonna wolitusel

teie truu põline au-isan(d)e koer

Tresor

„Kp. Gasera“ 13 XII 24

„KLASSIWÕITLUSE“

KUULUTUSTE INNAO

Nonparellrida 1 weerul ($\frac{1}{3}$ lk laiusel) maksab:

ärile ja ettewõtetele 1 rbl, kirjanduse-, kunsti- ja kõigi aridusliste asutuste kuulutused 50 kop. rida.

Isiklised, mitte-ärilised kuulutused (töö ja tuttawate otsimine, aadressid, terwitused jne) 5 nonparellrida 1 weerul 50 kop.

Kuulutusi wõetakse wasta igal ajal „Klassiwõitluse“ kontoris, Leeningraad, Fontanka 53, kort. 9. Telef. 5-97-54

SÜNDMUSTIK WALGES-EESTIS

M a i

1. Maikingina lõpetatakse needgi väikesed ühiskondlikud tööd, kus mõni kuu mõnisada inimest leiwa ja soola raha teenisid. Põhjuseks müidugi see, et hallparunitel odawat tööjõudu tarwis.

— Posti-telegrahi-telefoni teenijate kongress otsustas nõuda teenija palga alammäära töstmist 8500—9000 margani kuus, 3-liikm. perekonnale aga 12 000 margani.

— Aleks. Multer kommunisti Wakkeri warjamise kahtlusel 6 a. wangi mõistetud. Liine Käsper sama asja eest ka 6 a. wangi pandud. Kirill Teeäär ja Joosep Raudsepp 4 a., Hermann Org ja Mihkel Ambos 3 a. türmi mõistetud selle eest, et olid — Töörahwa Ühise Wäerinna wolinikud Tallinna linnawolikogus.

— Kodanline ajakirjandus tõstab hädakisa, et jälle kommunistlisi lendlehti laiali laotatud.

— Tallinnas üks kolm enesetapmist.

— Mayeri kroonmaha wabrik likwideeritakse ettekäändel, et wabrik Räkweresse „üle wiitakse“.

3. Amanda Sipelkin 6 a. wangi mõistetud. „Kahtlustatakse“, et ta kommunist olla.

5. Ühe päewaga Tallinnas kahes wabrikus: Tsellulooses ja puuwilla wabrikus tulekahjud.

— Pätsi ja kamba „Harja pank“ enese pankrotti kuulutanud.

6. Ilmus teade Jaan Penderi tapmisest, Helene Penderi wangistusest ja Alfred Stamme kinnimõistmisest 7 aastaks.

— Sõjawäeametnik Truumann pool miljoni marka „sisse wehkinud“.

— Uus lennuõnnetus — wiimase 3 aasta jooksul Eestis juba wiies. Nähtawasti on lennukidgi mädanenud, nagu kõik muu Eestis.

7. „Eesti ajakirjanikkude ühing“ protesteerib Einbundi käsikirja wastu ajakirjanduse administratiivlise karistamise asjus.

— Tallinna politsei 6. jaosk. ülem 1 1/4 a. wangi mõistetud kelmuste eest.

8. Ühesainsas Tallinna majas, kus 9 korterit, leiti 8 salakõrtsi.

— Eesti riigimehed said Ameerikast tähtsa ülesande: selgeks teha, kui palju Eestis rottisi on! Terwe riigiaparati on jalule aetud. Tallinna linnawolikogu awaldas sundmääruse, millega rotiküsimuse lahendamine — politsei õladele weeretatakse.

9. Riigiteenijate orjastamiseks „kawalsetakse nulle teenistusewanuse tasu maksuma hakata“.

— „Päewaleht“ kutsub üles töölisi sots-nuhkide „Haigekassa“ nimelise ajakirja ümber ühinema. Kah — ühine wäerind!

— Riigikogus wõeti arutusele seaduskawa, mille järele need mõisad, mis „polnud maa-seaduse maksmahakkamise ajal peamõisa omaniku päralt“, terwelt mõisnikkudele tagasi antakse, sellehulgas ka need osad, mis juba sel ehk teisel wiisil maaharivate kätte läinud.

— Sotslised nuhid „Ühenduses“ hädaldawad, et Harju panga pankrott ainult Eesti riigi pankroti eelmäng olla.

— Kitsarööplist kawatsetakse eraomanikkudele tagasi anda, sest riik ei saawat niisuguse keerulise asja juhtimisega toime. Tõeliselt aga tahetakse sellega rööwikute kildkonnale uut pala suhu pista.

— Hoolekandeseaduse arutamisel tegi pullikuidi ühisuse mees ettepaneku, seda seadust alles 25 aasta pärast maksuma panna. Sest ta teab wäga hästi, et „Eesti riiki“ seksajaks teps enam olemas ei ole.

— Tartu ja Rakwere haigekassadele ei anta luba oma apteekisi awada. Mine tea, hakkawad weel haisupommisi tegema.

10. Tõnu Lass, kui „kahtlane“, 3 a. türmi pistetud.

14. Tselluloose wabrikus teine tulekahju sel kuul.

— Sotsid, kes siamaani kodanistel härradel wabatahtlikku timukaametit täitsid kommunistide mõrtsukalisel tapmisel, mängiwad nüüd korraga kommunistide „kaitseingelt“, juudaseliku haledusega wirisedes, et „Töörahwa ühise wäerinna“ nimekirjade tühistamine seaduse wastane olewat! Juudastel on hale wurrudest, kui — pea maha löödud. — Asjata raiskate pisaraid — see ei too ainustgi töölisi teie werisesse mõrda ega päästa teid wõllast suurel arwete õiendamisel.

15. Kodanline ajakirjandus tunnistab, et metsikute töötingimiste tõttu Tallinna postkontori teenijatest 25% (ja mõnes osas rohkemgi) kroonilisi haigusi põeb.

Õiendus

„Kl.“ 56 nrs 2. lk 1. w. EKP korjanduste aruandes on üldud: Lenini-nim. wabriku töölistelt Leningradis; see wabrik ei ole Leningradis, waid Dubrowkas.

Seltsilisi, kes „KLASSIÕITLUSE“ tellimise, laialilautamise ja muis asjus seletust soowiwad, palutakse pöörata teisipäewadel ja reedil kella 7—9 õhtul E. K. P. Wenemaa büroos korrapidaja seltsimehe poole. Selsamal ajal õiendatakse ka muid küsimusi nende Eestist tulnud seltsilistega, kel päewal tööil olles seks aega ei ole.

Komissaarowskaja 11, k. 18; telefon 5-99-71.

Põhja-Lääne Jõe Riikline Aurulaewandus

SÕIDUPLAAN

Kaubaweu- ja reisilaewade käik 1925. a. Leeningraadi puutuwatel liinidel (kuni sõiduplaani muutuseni)

Soome lahes

Leeningraad — Kroonlinn (igapäew)

Leeningraadist kell 12.— ja 20.30 min.
Kroonlinnast „ 8.— „ 17.— „

Leeningraad — Peeterhof

Aripäewadel:

Leeningraadist kell 11.— ja 18.— min.
Peeterhofist „ 13.30 „ 21.— „

Püha- ja puhkepäewadel:

Leeningraadist k. 10.—, 11.—, 12.—, 13.30,
15.—, 16.—, 20.30, 21.—
Peeterhofist „ 12.—, 13.—, 14.—, 18.30,
19.20, 22.20, 23.—

Leeningraad — Luuga-Jõesuu

Leeningraadist teisip. ja laup. kell 19.30 min.
Luuga-Jõesuust (umbes) neljap. ja esmasp. „ 6.— „

Oranjenbaum — Kroonlinn (igapäew)

Oranjenbaumist kell 7.20, 9.30**, 11.—*,
15.35*, 19.20, 23.20
Kroonlinnast „ 6.—, 8.30, 13.—*,
16.30, 20.40

* Püha- ja puhkepäewadel, ** aripäewadel

Neewa jõel

Leeningraad — Schlüsselburi (igapäew)

Leeningraadist kell 8.30 ja 18.—
Schlüsselburi „ 5.30 „ 18.—

17. maist 15. augustini läheb laew Leeningraadist Schlüsselburisse k. 18.— asemel k. 22.—, ja Schlüsselburi Leeningraadi k. 18.— asemel k. 20.—

Leeningraad — Petrosawodsk

Leeningraadist keskn. ja püh. (Kalashnikowi kaldalt) k. 9.15 m.
Petrosawodskist laup. ja keskn. „14.— „

Tellijad ja kirjasaatjad, kirjutage aadressid õieti!

Kõigepealt linna ehk postimaja wõi lihtsaadetuste postijaama nimi ja kohe selle järele kus kubermangus ehk oblastis, siis linnas muidugi uulitsa nimi ja maja nr, maal wald ehk küla wõi asundus ja talukoht, kuhu post postimajast saadetakse. **Kreisi ega rajooni nime ärgu aadressile kirjutatagu.** Mõnel aadressil on kuni wiis koha nimetust, kus igal pool oma postimaja, aga kust aadressaat oma posti saab, seda ei tea. Iga ülearne koha nimetus aadressis toob selguse asemele segadust ja wiiwitust.

„Klassiwõitluse“ tellimisi

wõetakse vastu, juunikuu tellimistest alates, kõigis „Põhja-Trükisõna“ („Севенчатъ“) tellimiste wastuwõtte kchtades, nii kõigis töökohtades, postikontorites jne, kus ajalehtede ja ajakirjade tellimiste wastuwõtmine on korraldatud.

Ei ole tõsi

et Nõukogude-Liidu riikides eestikeelset kirjandust saada ei ole wõi nagu oleks see kirjandus muu kaubaga wõrreldes kallis. Eestikeelset kirjandust, uut ja wana, on meil rohkem kui Wenemaal kunagi enne. Rääkimata juba poliitikakirjandusest, on meil näit. põllumajanduse- ja näitekirjandust sadandeid seltsisi. „KÜLWAJA“ kirjanduseladu saadab soowijatele nimekirjasi, aga ladus on walik palju suurem, sest uut kirjandust tuleb ühtelugu juure. Kirjutage:

Ленинград, Фонтанка 53, „КЮЛЬВАЯ“.